EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

15. september 2011 *

Liidetud kohtuasjades C-483/09 ja C-1/10,

mille ese on EL artikli 35 alusel Audiencia Provincial de Tarragona (Hispaania) 15. septembri 2009. otsusega (muudetud 8. oktoobri sama aasta otsusega) ja 18. detsembri 2009. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlused, mis saabusid Euroopa Kohtusse vastavalt 30. novembril 2009 ja 4. jaanuaril 2010, menetlustes, milles süüdistatav on

Magatte Gueye (C-483/09),

menetluses osales:

X,

ja

Valentín Salmerón Sánchez (C-1/10),

* Kohtumenetluse keel: hispaania.

menetluses osales:

Y,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja esimees J.-C. Bonichot, kohtunikud K. Schiemann, L. Bay Larsen (ettekandja), A. Prechal ja E. Jarašiūnas,

kohtujurist: J. Kokott,
kohtusekretär: vanemametnik M. Ferreira,

arvestades kirjalikus menetluses ja 3. märtsi 2011. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– Hispaania valitsus, esindaja: N. Díaz Abad,

– Saksamaa valitsus, esindajad: T. Henze, J. Möller ja S. Unzeitig,

– Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistasid *avvocato dello Stato* P. Gentili ja *avvocato dello Stato* L. Ventrella,

– Madalmaade valitsus, esindajad: C. Wissels ja M. de Ree,

– Austria valitsus, esindaja: E. Riedl,

– Poola valitsus, esindaja: M. Szpunar,

– Rootsi valitsus, esindajad: C. Meyer-Seitz ja S. Johannesson,

– Ühendkuningriigi valitsus, esindajad: H. Walker ja J. Stratford,

– Euroopa Komisjon, esindajad: R. Troosters ja S. Pardo Quintillán,

olles 12. mai 2011. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlused puudutavad nõukogu 15. märtsi 2001. aasta raamotsuse 2001/220/JSK ohvrite seisundi kohta kriminaalmenetluses (EÜT L 82, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 72; edaspidi „raamotsus") artiklite 2, 8 ja 10 tõlgendamist.

2 Need küsimused esitati M. Gueye ja V. Salmerón Sánchezi suhtes algatatud kriminaalmenetluses, milles neid süüdistatakse selles, et nad rikkusid lisakaristusena määratud keeldu läheneda naissoost ohvrile, keda nad olid perekonnas halvasti kohelnud, mille eest neile oligi põhikaristused määratud.

Õiguslik raamistik

Liidu õigusnormid

3 Raamotsus on vastu võetud muuhulgas EL artikli 31 lõike 1 alusel, mille punkt c näeb ette, et kriminaalasjades hõlmavad õigusalase koostöö ühismeetmed ka liikmesriikides kohaldatavate õigusnormide kokkusobivuse tagamist, mis võib olla vajalik sellise koostöö parandamiseks.

4 Raamotsuse põhjendusest 3 selgub, et 15. ja 16. oktoobril 1999 toimunud Euroopa Ülemkogu Tampere (Soome) istungil vastu võetud raamotsuses nähti ette koostada kuriteoohvrite kaitseks miinimumstandardid, eriti õiguskaitse kättesaadavuse osas kuriteoohvritele ja nende õiguste osas kahjude hüvitamisele.

5 Raamotsuse põhjendused 4, 8 ja 9 on sõnastatud järgmiselt:

„(4) Liikmesriigid peaksid ühtlustama oma õigusnorme ulatuses, mis võimaldab saavutada eesmärgi pakkuda kuriteoohvritele kõrgetasemelist kaitset, olenemata sellest, millises liikmesriigis nad asuvad.

[…]

(8) Eeskirjad ja tavad ohvrite seisundi ja põhiõiguste kohta on vaja ühtlustada, pidades silmas eelkõige õigust väärikale kohtlemisele, õigust anda ja saada teavet, õigust aru saada ja olla arusaadav, õigust saada kaitset menetluse eri etappidel […]

(9) Käesoleva raamotsuse sätted ei kohusta liikmesriike siiski tagama, et ohvreid koheldakse võrdselt menetlusosalistega."

6 Raamotsuse artikli 1 kohaselt kasutatakse otsuses järgmisi mõisteid:

„a) „ohver" on füüsiline isik, kes on kannatanud kahju, […] mille on otseselt põhjustanud tegevus või tegevusetus, mis on vastuolus liikmesriigi kriminaalõigusega;

[…]

c) „kriminaalmenetlust” mõistetakse kohaldatava siseriikliku õiguse kohaselt;

[…]

e) „lepitusmenetlusena kriminaalmenetlusõiguses” mõistetakse enne kriminaalmenetlust või selle ajal läbirääkimiste pidamist ja lahenduse otsimist ohvri ja kuriteo toimepanija vahel, mida vahendab pädev isik.”

7 Raamotsuse artikli 2 „Tagaotsitava õigused” lõige 1 sätestab:

„Liikmesriigid tagavad, et ohvritel on nende kriminaalõigussüsteemis tegelik ja asjakohane osa. Liikmesriigid püüavad igati tagada, et ohvreid koheldakse menetluse ajal üksikisiku väärikust austavalt, ja tunnustavad ohvrite õigusi ja õigustatud huvisid eriti kriminaalmenetluse raames.”

8 Raamotsuse artikli 3 „Seletuste ja tõendusmaterjali esitamine” esimene lõik sätestab, et „[i]ga liikmesriik kaitseb ohvrite võimalust esitada menetluse ajal oma seletused ja tõendusmaterjal”.

9 Raamotsuse artikkel 8 „Üleminekusäte” näeb ette:

„1. Iga liikmesriik tagab ohvritele ja vajaduse korral nende perekondadele […] sobival tasemel kaitse, eelkõige nende ohutuse ja eraelu puutumatuse osas, kui pädevad asutused arvavad, et on tõsine surveavalduste oht või kindlaid tõendeid tõsise kavatsuse kohta sekkuda ohvrite eraellu.

2. Sel eesmärgil ja ilma et see piiraks lõike 4 kohaldamist, tagab iga liikmesriik, et vajaduse korral on kohtumenetluse osana võimalik vastu võtta asjakohaseid meetmeid kaitsmaks ohvrite ja nende perekondade või samalaadses olukorras isikute eraelu puutumatust ja fotokujutise salastatust.

3. Täiendavalt tagab iga liikmesriik, et kohturuumides on võimalik vältida kontakte ohvrite ja kuriteo toimepannud isikute vahel, välja arvatud juhul, kui kriminaalmenetluses on sellised kontaktid nõutavad. Kui see on sel eesmärgil vajalik, tagavad liikmesriigid järk-järgult, et kohturuumides oleks ohvritele eraldi ooteruumid.

4. Iga liikmesriik tagab, et eesmärgiga vajaduse korral eelkõige kõige kaitsetumaid ohvreid avalikul kohtuistungil tunnistuste andmise mõjude eest kaitsta võib anda ohvritele kohtuotsuse alusel õiguse anda tunnistusi viisil, mis võimaldab seda eesmärki saavutada asjakohaste vahendite abil, mis on kooskõlas riigi peamiste õiguspõhimõtetega.”

10 Raamotsuse artikli 10 lõige 1 sätestab, et „[i]ga liikmesriik otsib võimalusi lepitusmenetluse soodustamiseks kriminaalasjade puhul, mida riik käsitleb seda tüüpi abinõu jaoks kohasena."

Siseriiklik õigus

11 Karistusseadustikus (Código Penal) – redaktsioonis, mis vastab 25. novembri 2003. aasta konstitutsioonilisele seadusele 15/2003, millega muudetakse konstitutsioonilist seadust 10/1995 (Ley Orgánica 15/2003 por la que se modifica la Ley Orgánica 10/1995) (*BOE* nr 283, 26.11.2003, lk 41842; edaspidi „karistusseadustik") – on artikkel 48, mille lõige 2 määrab kindlaks lisakaristuse, mis eelkõige keelab süüdimõistetul läheneda oma ohvrile.

12 Karistusseadustiku artikkel 57 täpsustab alljärgnevas sõnastuses, millistel juhtudel ja tingimustel võib (lõige 1) või tuleb (lõige 2) kehtestada üks või mitu artiklis 48 ette nähtud keeldu:

„1. Selliste kuritegude puhul, nagu tapmine, abort, kehavigastuse tekitamine, vabaduse piiramine, piinamine, inimväärikuse, seksuaalse enesemääramise, fotokujutise salastatuse ja kodu puutumatuse vastased kuriteod […], võivad kohtunikud või kohtud, võttes arvesse tegude raskusastet või tegijast tulenevat ohtu, oma otsustes ette näha ühe või mitu artiklis 48 sätestatud keeldu […]

[…]

2. Lõike 1 esimeses lõigus viidatud kuritegude puhul, mis on toime pandud isiku suhtes, kes on või oli süüdimõistetu abikaasa, või isiku suhtes, kes on või oli süüdimõistetuga, isegi kui nad ei elanud koos, analoogsetes lähedastes suhetes, […] kohaldatakse igal juhul karistust, mis on ette nähtud artikli 48 lõikes 2, [nimelt ohvrile lähenemise keeldu], ajavahemikul, mis raske kuriteo puhul ei ületa kümmet aastat ning kergema kuriteo puhul viit aastat […]"

13 Eelotsusetaotlusest selgub, et see kohustuslik lähenemiskeeld määratakse ajaks, mis ületab teo toimepanijale mõistetud vangistuse kestust vähemalt ühe aasta võrra, või teist liiki karistuse puhul perioodiks kuuest kuust kuni viie aastani.

14 Minimaalset kuuekuulist perioodi võib teatavatel juhtudel lühendada vastavalt karistusseadustiku artikli 40 lõikele 3 tõlgendatuna koosmõjus seadustiku artikli 33 lõikega 6.

15 Karistusseadustiku – redaktsioonis, mis vastab 28. detsembri 2004. aasta konstitutsioonilisele seadusele 1/2004 täieliku kaitse meetmete kohta naiste suhtes toimepandava vägivalla eest (Ley Orgánica 1/2004 de Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género) (*BOE* nr 313, 29.12.2004, lk 42166; edaspidi „konstitutsiooniline seadus 1/2004") – artikli 468 lõige 2 näeb ette kuuekuulise kuni kolmeaastase vangistuse isikule, kes ei järgi mõnda karistusseadustiku artiklis 48 ette nähtud karistust, mis on määratud kuriteo eest, mille ohver on üks karistusseadustiku artikli 173 lõikes 2 nimetatud isikutest. Viimati nimetatud sättes on muu hulgas ära toodud abikaasa või analoogsetes lähedastes suhetes isik, isegi kui nad ei elanud koos.

16 Konstitutsioonilise seaduse 6/1985 kohtu pädevuse kohta (Ley Orgánica 6/1985 del Poder Judicial) – redaktsioonis, mis vastab konstitutsioonilisele seadusele 1/2004 (edaspidi „konstitutsiooniline seadus 6/1985") artikli 82 lõige 1 näeb ette, et Audiencia Provinciale'd on pädevad lahendama kriminaalasju ning võtma menetlusse sealhulgas „[s]eaduses ette nähtud hagisid provintsi Juzgados de Violencia sobre la Mujer' [naiste suhtes toimepandava vägivalla asjades pädevad kohtunikud] poolt kriminaalasjades tehtud otsuste peale".

17 Konstitutsioonilise seaduse 6/1985 artikli 87*ter* lõige 5, mis lisati konstitutsioonilise seadusega 1/2004, keelab lepitusmenetluse kõigil juhtudel, mil kuritegu on toime pandud perekonnas.

18 Kriminaalmenetluse seadustiku (Ley de Enjuiciamiento Criminal) artikli 792 lõike 3 kohaselt ei saa enam edasi kaevata neid otsuseid, mille teeb eelotsuse taotluse esitanud kohus talle lahendada antud asjades.

Menetlus põhikohtuasjas ja eelotsuse küsimused

19 Kahe kohtuotsusega – Juzgado de lo Penal nº 23 de Barcelona (Barcelona esimese astme kohtu 23. kriminaalasju lahendav koda) 2008. aasta otsus ja Juzgado de Instrucción nº 7 de Violencia sobre la Mujer de El Vendrell (El Venderelli esimese astme kriminaalkohtu nr 7 koda, mis käsitleb naiste suhtes toimepandava vägivallaga seotud kuritegusid) – määrati M. Gueyele ja V. Salmerón Sánchezile väärkohtlemise eest perekonnas muude karistuste hulgas lisakaristusena keeld läheneda oma ohvrile vastavalt alla 1000 ja alla 500 meetri kaugusele ning temaga suhelda esimesel juhul 17 ja teisel juhul 16 kuu jooksul.

20 Karistusseadustiku artikli 57 lõike 2 alusel pandud keelust teadlikuna hakkasid mõlemad süüdimõistetud veidi aega pärast neile kõnealuse lisakaristuse määramist siiski oma ohvrite palvel nendega uuesti koos elama. Nad jätkasid kooselu kuni nende vahistamiseni, mis M. Gueye puhul toimus 3. veebruaril 2009 ja V. Salmerón Sánchezi puhul 5. detsembril 2007.

21 Kohtuotsustega, vastavalt 11. veebruaril 2009 ja 27. märtsil 2008, mõistis Juzgado de lo Penal nº 1 de Tarragona (Tarragone esimese astme kohtu esimene kriminaalasju lahendav koda) M. Gueye ja V. Salmerón Sánchezi oma ohvritele lähenemise keelu järgimata jätmise eest süüdi vastavalt karistusseadustiku artikli 468 lõikele 2.

22 Eelotsusetaotluse esitanud kohus kuulas nende kohtuotsuste peale esitatud apellatsioonkaebuste lahendamisel ära nende isikute tunnistused, kes olid elanud M. Gueye ja V. Salmerón Sáncheziga enne neile karistuste määramist mitu aastat koos ning samuti nende vahistamise ajal.

23 Oma tunnistustes kinnitasid asjaomased isikud, et nad olid ise otsustanud täiesti teadlikult ja omal soovil taastada süüdimõistetutega kooselu, vaatamata sellele, et viimased olid süüdi mõistetud neile kallaletungimise eest.

24 Kõnealune kooselu kestis asjaomaste isikute ütluste järgi normaalselt mitu kuud kuni päevani, mil viimased vahistati.

25 Eelotsust taotlevale kohtule Juzgado de lo Penal nº 1 de Tarragona otsuste peale esitatud apellatsioonkaebustes paluvad süüdimõistetud tuvastada, et nende partnerite vabal kokkuleppel taastatud kooselu ei kujuta endast lisakaristusena määratud lähenemiskeelu rikkumist.

26 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et esimeses astmes määratud karistuste võimalik kinnitamine sõltub sellest, kas lähenemiskeelu kehtestamise kohustuslikkus perevägivalla kuritegude eest, isegi siis, kui ohvrid on selliste meetmete vastu, on raamotsusega kooskõlas.

27 Selle kohtu arvates ei näi teatavates olukordades olevat vaidlustatav, et selliseid meetmeid tuleb kehtestada isegi ohvri tahte vastaselt. Samas leiab ta, et sobivat kaitsetaset, mis tuleb perekonnas toime pandud kuritegude ohvritele tagada, ei saa, eriti kõige kergemate rikkumiste korral, väljendada kohustuslikult ja eranditult lähenemiskeelu määramisega, mida tehakse ilma olukorra eelneva hindamiseta.

28 Neil asjaoludel otsustas Audiencia Provincial de Tarragona menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused, mille sõnastus kohtuasjades C-483/09 ja C-1/10 on identne:

„1. Kas raamotsuse […] põhjenduses 8 sätestatud ohvri õigust olla arusaadav tuleb tõlgendada kui vägivaldse käitumise eest vastutusele võtmise ja karistamise eest vastutavate riigivõimude positiivset kohustust lubada ohvril väljendada oma

hinnangut, kaalutlusi ja arvamust otsese mõju kohta, mida võib tema elule avaldada karistuste mõistmine vägivalla põhjustajale, kellega tal on perekondlik või väga lähedane suhe?

2. Kas raamotsuse […] artiklit 2 tuleb tõlgendada nii, et [liikmes]riikide kohustus tunnustada ohvri seaduslikke õigusi ja huve kohustab võtma arvesse ohvri arvamust, kui menetluse karistusõiguslikud tagajärjed võivad sisuliselt ja otseselt ohustada tema õigust eneseteostusele ning era- ja perekonnaelule?

3. Kas raamotsuse […] artiklit 2 tuleb tõlgendada nii, et riigivõimud ei või jätta arvesse võtmata ohvri vaba tahet, kui ta on lähenemiskeelu määramise või säilitamise vastu, kui vägivallatseja on tema pereliige ja ei tuvastata õigusrikkumise kordumise riski objektiivset võimalust ja kui hinnatakse, et isikliku, sotsiaalse, kultuurilise ja emotsionaalse teovõime tase välistab võimaluse, et ohver on vägivalla põhjustaja mõjuvõimu all, või tuleb nende kuritegude eriliiki arvestades kehtestada kõnealune abinõu pigem igal juhul?

4. Kas raamotsuse […] artiklit 8, mis sätestab, et [liikmes]riigid tagavad ohvrile sobiva kaitsetaseme, tuleb tõlgendada nii, et see lubab üldiselt ja kohustuslikus korras kehtestada lisakaristusena lähenemiskeelu või suhtlemiskeelu kõikidel juhtudel, kus ohver on perekonnas toime pandud kuritegude ohver, arvestades nende õigusrikkumiste eriliiki, või nõuab artikkel 8 igal üksikjuhul pigem individuaalset kaalumist, mis võimaldaks asjassepuutuvaid huve arvestades kindlaks määrata sobiva kaitsetaseme?

5. Kas raamotsuse […] artiklit 10 tuleb tõlgendada nii, et see võimaldab üldiselt välistada lepitamise kriminaalmenetlustes seoses perekonnas toime pandud kuritegudega nende kuritegude eriliiki arvestades, või tuleb lepitamist pigem võimaldada ka seda tüüpi menetlustes, kaaludes asjassepuutuvaid huve igal üksikjuhul eraldi?"

29 Euroopa Kohtu presidendi 24. septembri 2010. aasta määrusega liideti kohtuasjad C-483/09 ja C-1/10 suulise menetluse ja kohtuotsuse tegemise huvides.

Euroopa Kohtu pädevus

30 Amsterdami lepingu jõustumise kuupäeva käsitlevast teadaandest, mis on avaldatud Euroopa Ühenduste Teatajas 1. mail 1999 (EÜT L 114, lk 56), nähtub, et Hispaania Kuningriik aktsepteeris EL artikli 35 lõike 2 alusel tehtud deklaratsiooniga Euroopa Kohtu pädevuse teha eelotsuseid EL artikli 35 lõike 3 punktis a sätestatud korras liikmesriigi iga sellise kohtu taotluse peale, kelle otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata.

31 Kriminaalmenetluse seadustiku artikli 792 lõike 3 kohaselt ei saa neid otsuseid, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus põhikohtuasjas teeb, siseriikliku õiguse kohaselt enam edasi kaevata.

32 Vastavalt EL toimimise lepingule lisatud protokolli nr 36 üleminekusätete kohta artikli 10 lõikele 1 jäävad enne Lissaboni lepingu jõustumist vastu võetud liidu õigusaktide

puhul EL lepingu VI jaotisel põhinevad Euroopa Kohtu volitused samaks, isegi kui neid on aktsepteeritud EL artikli 35 lõike 2 alusel.

33 Neil tingimustel on Euroopa Kohus EL artikli 35 lõike 1 kohaselt pädev tegema eelotsuse eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimuste osas, milles palutakse raamotsuse tõlgendamist.

Eelotsuse küsimuste vastuvõetavus

34 Hispaania ja Itaalia valitsus väidavad kõigepealt, et eelotsusetaotlused on vastuvõetamatud.

35 Täpsustades, et põhikohtuasjades ei ole küsimus selles, et määrata lähenemiskeeld karistusseadustiku artikli 57 lõike 2 alusel, väidab Hispaania valitsus esiteks, et ei ole vaja tõstatada küsimust, kas niisuguse meetme kohustuslik kehtestamine on raamotsusega vastuolus. Kuna need kohtuasjad puudutavad karistuse määramist karistusseadustiku artikli 468 lõike 2 alusel sellise lähenemiskeelu rikkumise eest, mis on määratud varem, siis on esitatud küsimused puhtalt oletuslikud.

36 Teiseks täpsustab Hispaania valitsus juhuks, kui oletada, et nimetatud küsimused viitavad karistusseadustiku artikli 468 lõikele 2, et põhikohtuasjades tõstatatud probleem ei tulene mitte sellest sättest kui sellisest, vaid tõlgendusest, mille Sala de lo Penal del Tribunal Supremo (kõrgema kohtu kriminaalasju lahendav koda) annab sellele 25. novembri 2008. aasta „mittekohustuslikus kokkuleppes", millest tuleneb, et „naise nõusolek kooselu taastamisega ei välista teo karistatavust karistusseadustiku

artikli 468 lõike 2 alusel". Niisiis käsitlevad eelotsuse küsimused tegelikult siseriikliku õiguse tõlgendamist, mille osas Euroopa Kohtul ei tule eelotsustusmenetluses seisukohta võtta.

37 Itaalia valitsus märgib lisaks, et raamotsuse tõlgendusi, mille puhul ilmneb raamotsuse ja siseriikliku õiguse vaheline vastuolu, ei saa lahendada siseriiklikku õigust kooskõlas raamotsuse eesmärkidega tõlgendades. Lisaks võib selline kooskõlaline tõlgendus olla *contra legem*, mida liidu õigus ei luba. Järelikult ei puutu eelotsuse küsimused asjasse ning on oletuslikud.

38 Selles osas tuleb meenutada, et sarnaselt ELTL artikliga 267 seab ka EL artikli 35 lõike 3 punkt a Euroopa Kohtult eelotsuse taotlemise tingimuseks, et liikmesriigi kohus „leiab, et kõnealune küsimus on vaja lahendada, selleks et ta saaks teha otsuse", nii et ELTL artikli 267 alusel esitatud eelotsuse küsimuste vastuvõetavust käsitlev Euroopa Kohtu praktika on põhimõtteliselt ülekantav EL artikli 35 alusel esitatud eelotsusetaotlustele (vt selle kohta 16. juuni 2005. aasta otsus kohtuasjas C-105/03: Pupino, EKL 2005, lk I-5285, punkt 29).

39 ELTL artiklis 267 sätestatud Euroopa Kohtu ja siseriiklike kohtute koostöö raames on ainult siseriiklikul kohtul, kelle lahendada on vaidlus ja kes vastutab langetatava kohtuotsuse eest, pädevus kohtuasja eripära arvestades hinnata nii eelotsuse vajalikkust oma otsuse tegemiseks kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Järelikult, kui esitatud küsimused puudutavad liidu õiguse tõlgendamist, on Euroopa Kohus reeglina kohustatud eelotsuse tegema (vt eelkõige 15. detsembri

1995. aasta otsus kohtuasjas C-415/93: Bosman, EKL 1995, lk I-4921, punkt 59, ja 12. mai 2011. aasta otsus kohtuasjas C-391/09: Runevič-Vardyn ja Wardyn, EKL 2011, lk I-3787, punkt 30).

40 Euroopa Kohtule ELTL artikliga 267 pandud ülesande täitmisel võib see kohus siiski keelduda siseriikliku kohtu esitatud küsimustele vastamisest, kui on ilmne, et neis küsimustes osutatud Euroopa Liidu õiguse tõlgendusel ei ole mingit seost põhikohtuasja asjaolude või esemega või kui kõnealune probleem on oletuslik (vt selle kohta 9. oktoobri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-404/07: Katz, EKL 2008, lk I-7607, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).

41 Käesoleval juhul on esitatud küsimuste eesmärk kindlaks teha, kas lisakaristusena määratud kohustuslik lähenemiskeeld ise on raamotsusega kooskõlas. Kohus leiab, et varem karistusena määratud lähenemiskeelu rikkumist käsitlevates kriminaalmenetlustes on vaja kontrollida, kas need kohustuslikku laadi karistused, mille pinnalt ta peab ise karistused määrama, ei riku ise raamlepingut. Neid kaalutlusi arvestades ei näi esitatud küsimused oletuslikud.

42 Veel tuleb täpsustada, et esitatud küsimustele vastates lähtub Euroopa Kohus siseriikliku õiguse sätete sellest tõlgendusest, mille andis eelotsusetaotluse esitanud kohus, ega sea seda kahtluse alla ega kontrolli selle õigsust.

43 Hispaania valitsus mainis oma kirjalikes märkustes, et karistusseadustiku artikli 468 lõike 2 tõlgendus, milleni Sala de lo Penal del Tribunal Supremo oma 25. novembri 2008. aasta kokkuleppes jõuab, ei piira põhimõtteliselt kohtute pädevust sellest tõlgendusest kõrvale kalduda, kui see on põhjendatud. Seega juhul, kui Euroopa Kohus peaks esitatud küsimustele vastama, et niisuguse siseriiklik meede nagu

põhikohtuasjas käsitletav on raamotsusega vastuolus, ei ole ilmselge, et põhikohtuasjas toimuvates menetlustes on siseriikliku õiguse tõlgendamine kooskõlas raamotsusega Itaalia valitsuse väite vastaselt kindlasti võimatu.

44 Neil tingimustel ei ole ilmselge, et raamotsuse tõlgendusel, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus palub, pole mingit seost põhikohtuasja asjaolude või esemega, või et kõnealune probleem on oletuslik.

45 Seega on esitatud eelotsuse küsimused vastuvõetavad.

Eelotsuse küsimused

Esimene kuni neljas küsimus

46 Enne esimese nelja küsimuse analüüsimist tuleb märkida, et raamotsuse põhjendusel 8, mis on esimese küsimuse ese, ei ole iseenesest siduvat õigusjõudu (vt 25. veebruari 2010. aasta otsus kohtuasjas C-562/08: Müller Fleisch, EKL 2010, lk I-1391, punkt 40).

47 Lisaks tuleb formaalsest küljest mainida, et eelotsusetaotluse esitanud kohus on oma teises kuni neljandas küsimuses piirdunud ainult raamotsuse artiklitega 2 ja 8. See asjaolu ei takista aga Euroopa Kohtul anda siseriiklikule kohtule kõiki liidu õiguse

tõlgendamise juhtnööre, mida saab siseriikliku kohtu menetluses oleva kohtuasja lahendamisel kasutada, olenemata sellest, kas siseriiklik kohus neile oma küsimuses viitas või mitte (vt selle kohta 5. mai 2011. otsus kohtuasjas C-434/09: McCarthy, EKL 2011, lk I-3375, punkt 24).

48 Selles osas tuleb märkida, et kuigi raamotsuse artikli 2 alusel on liikmesriigid kohustatud tunnustama ohvrite õigusi ja õigustatud huvisid, tuleneb nende kohustus tagada ohvritele võimalus saada kriminaalmenetluses ära kuulatud raamotsuse artikli 3 esimesest lõigust koosmõjus põhjendusega 8.

49 Seega tuleb asuda seisukohale, et nende nelja küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, tahab eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas raamotsuse artikleid 2, 3 ja 8 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus see, kui liikmesriigi karistusõiguses ette nähtud lisakaristusena määratavat kohustuslikku minimaalse kestusega lähenemiskeeldu kohaldatakse perevägivalla toimepanijate suhtes isegi siis, kui nende ohvrid on sellise karistuse vastu.

50 Sellega seoses on oluline täpsustada, et raamotsuses ei ole ühtegi sätet, mis käsitleks karistuste liike ja nende rangusastmeid, mille liikmesriigid peavad selleks, et kuriteod saaksid karistatud, ise oma õigusaktides kindlaks määrama.

51 Sellele lisandub tõsiasi, et raamotsuses pole ühtegi viidet selle kohta, et liidu seadusandja oleks talle EL asutamislepinguga antud volituste piires soovinud liikmesriikide õigusnorme kriminaalkaristuste liikide ja rangusastmete osas ühtlustada või neid kas või üksteisele lähendada.

52 Nagu tuleneb raamotsuse põhjendustest 3 ja 4, on raamotsuse eesmärk vaid koostada kriminaalmenetluse jaoks, nagu see on määratletud artikli 1 punktis c, miinimumstandardid, et tagada kuriteoohvrite kõrgetasemeline kaitse eriti seoses õiguskaitse kättesaadavusega.

53 Raamotsuse põhjendus 9 täpsustab, et liikmesriigid ei ole kohustatud tagama, et ohvreid koheldakse võrdselt menetlusosalistega.

54 Raamotsust iseloomustab tema ülesehituse ja sisu osas see, et selle artikkel 2 sätestab otsusega ohvrite kaitsel saavutada püütavad eesmärgid üldjoontes ning järgmised artiklid täpsustavad erinevad, peamiselt menetluslikku laadi õigused, mis ohvritel peavad kriminaalmenetluses olema.

55 Raamotsuse sätteid tuleb tõlgendada, järgides põhiõigusi, mille hulgast tuleb eelkõige esile tõsta õigust eraelu puutumatusele, nagu see on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 7 (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus Pupino, punkt 59, ja eespool viidatud kohtuotsus Katz, punkt 48).

56 Raamotsuse artikli 2 lõikes 1 sätestatud kohustuste eesmärk on tagada, et ohver saaks osaleda kriminaalmenetluses adekvaatselt, mis ei tähenda seda, et vastu ohvri tahtmist ei võiks kohaldada sellist kohustuslikku lähenemiskeeldu, nagu on kõne all põhikohtuasjas.

57 Mis puutub raamotsuse artiklisse 3, siis see paneb küll liikmesriikidele kohustuse tagada ohvritele võimalus saada menetluse käigus ära kuulatud ja esitada tõendusmaterjal, kuid jätab siseriiklikele asutustele laia kaalutlusõiguse seoses nende eesmärkide rakendamise konkreetsete üksikasjadega (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Katz, punkt 46).

58 Selleks et siiski vältida raamotsuse artikli 3 esimese lõigu ilmajätmist suurest osast selle kasulikust mõjust ja artikli 2 lõikes 1 ette nähtud kohustuste eiramist, nõuavad need sätted igal juhul, et ohver saaks kriminaalmenetluses tunnistusi anda ja et seda tunnistust saaks tõendusmaterjalina arvesse võtta (eespool viidatud kohtuotsus Katz, punkt 47).

59 Tagamaks, et ohver saaks osaleda kriminaalmenetluses adekvaatselt, peab tema õigus saada ära kuulatud andma talle peale võimaluse kirjeldada juhtumi asjaolusid objektiivselt ka võimaluse esitada oma seisukoht.

60 See menetluslik õigus saada ära kuulatud raamotsuse artikli 3 esimese lõigu tähenduses ei anna ohvritele mingisugust õigust valida nende karistuse liiki, mis toimepanijatele siseriikliku karistusõiguse normide alusel mõistetakse, ega ka nende karistuste rangusastet.

61 Sellega seoses tuleb meenutada, et karistusõiguslik kaitse, mille liikmesriik peravägivalla juhtudel oma karistusvõimu teostamisel tagab, ei hõlma mitte üksnes ohvri huvide kaitset sellisena, nagu ta neid hoomab, vaid ka ühiskonna üldisemate huvide kaitset.

62 Sellest järeldub, et raamotsuse artikliga 3 ei ole vastuolus see, kui liikmesriigi seadusandja näeb eelkõige juhul, kui tuleb arvesse võtta muid huvisid kui ohvri huvid, ette minimaalkestusega kohustuslikke karistusi.

63 Mis lõpuks puutub raamotsuse artiklisse 8, siis selle lõikest 1 tulenevalt on selle eesmärk tagada „ohvritele […] sobival tasemel kaitse", eelkõige nende ohutuse ja eraelu puutumatuse osas, kui pädevad asutused leiavad, et on „tõsine surveavalduste oht või kindlaid tõendeid tõsise kavatsuse kohta sekkuda ohvrite eraellu".

64 Selles osas on niisugustel ennetavate ja praktiliste kaitsemeetmete eesmärk, nagu on sätestatud artikli 8 lõigetes 2–4, tagada, et ohver saaks osaleda kriminaalmenetluses adekvaatselt, ilma et tema osalemist takistaksid tema ohutuse ja eraeluga seonduvad riskid.

65 Sarnaselt raamotsuse artiklitega 2 ja 3 ei sisalda artikkel 8 liikmesriikide jaoks mingisugust kohustust näha oma siseriiklikus karistusõiguses ette sätteid, mis võimaldaksid ohvril avaldada arvamust nende karistuste kohta, mida siseriiklik kohus võib teo toimepanijale mõista.

66 Nimetatud artiklis 8 kõne all oleva kaitse eesmärk on muu hulgas kaitsta ohvrit ja tema lähedasi teo toimepanija eest kriminaalmenetluse ajal „sobival tasemel".

67 Samas ei tule raamotsuse artiklit 8 mõista nii, et liikmesriigid peavad ohvreid kaitsma ka selle kaudse mõju eest, mida siseriikliku kohtu poolt teo toimepanijatele määratud karistused hiljem kaasa toovad.

68 Seega ei tule raamotsuse artiklit 8 mõista nii, et see piirab liikmesriikide valikut nende kriminaalkaristuste osas, mida nad oma õiguskorras ette näevad.

69 Lõpuks tuleb tõdeda, et kohustus määrata kooskõlas põhikohtuasjas kõne all oleva materiaalõigusega lähenemiskeeld ei kuulu iseenesest raamotsuse kohaldamisalasse ja seetõttu ei saa seda igal juhul hinnata Euroopa Liidu põhiõiguste harta sätteid arvestades.

70 Eeltoodust tuleneb, et neljale esimesele küsimusele tuleb vastata, et raamotsuse artikleid 2, 3 ja 8 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus see, kui liikmesriigi karistusõiguses ette nähtud lisakaristusena määratavat kohustuslikku minimaalse kestusega lähenemiskeeldu kohaldatakse perevägivalla toimepanijate suhtes isegi siis, kui nende ohvrid on sellise karistuse vastu.

Viies küsimus

71 Viienda küsimusega tahab eelotsusetaotluse esitanud kohus teada sisuliselt seda, kas raamotsuse artiklit 10 tuleb tõlgendada nii, et see võimaldab liikmesriikidel seoses perekonnas toime pandud kuritegudega nende kuritegude eriliiki arvestades välistada lepitamine kõigis kriminaalmenetlustes, mis niisuguseid kuritegusid puudutavad.

72 Sellega seoses tuleb märkida, et peale selle, et EL artikli 34 lõige 2 jätab raamotsustega taotletava tulemuse saavutamiseks vajaliku vormi ja meetodite valiku liikmesriikide

asutustele, piirdub raamotsuse artikli 10 lõige 1 sellega, et kohustab liikmesriike otsima võimalusi lepitusmenetluse soodustamiseks kriminaalasjade puhul, mida nad „käsit[avad] kohasena", mistõttu kuulub nende kuritegude valik, mille puhul võib lepitusmenetlust kohaldada, liikmesriikide hindamispädevusse (vt 21. oktoobri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-205/09: Eredics ja Sápi, EKL 2010, lk I-10231, punkt 37).

73 Seega võimaldab raamotsuse artikli 10 lõige 1 liikmesriikidel välistada lepitusmenetluse kõigi nende kuritegude puhul, mis on toime pandud perekonnas, nagu sätestab konstitutsioonilise seaduse 6/1985 artikli 87*ter* lõige 5.

74 Artikli 10 lõike 1 sõnastusest endast ja ulatuslikust kaalutlusõigusest, mille raamotsus jätab liikmesriigi ametiasutustele selle otsuse eesmärkide rakendamise konkreetsete üksikasjade osas, nähtub, et otsustades välistada lepitusmenetluse teatavat liiki kuritegude puhul, kusjuures see valik on seotud peamiselt karistuspoliitiliste põhjustega, ei ole liikmesriigi seadusandja ettenähtud kaalutlusõigust ületanud (vt analoogia alusel eespool viidatud kohtuotsus Eredics ja Sápi, punkt 38).

75 On kohane lisada, et liikmesriikide hinnangu andmist võib piirata kohustus rakendada nende kuriteoliikide kindlaksmääramisel, mille puhul nad peavad lepitusmenetlust asjakohaseks, objektiivseid kriteeriume. Samas ei viita miski sellele, et konstitutsioonilise seadusega 6/1985 lepitusmenetluse välistamine põhineks kriteeriumidel, mis ei ole objektiivsed.

76 Eeltoodud kaalutlustest lähtudes tuleb viiendale küsimusele vastata, et raamotsuse artikli 10 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et see võimaldab liikmesriikidel seoses perekonnas toime pandud kuritegudega nende kuritegude eriliiki arvestades välistada lepitamine kõigis kriminaalmenetlustes, mis niisuguseid kuritegusid puudutavad.

Kohtukulud

77 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

1. **Nõukogu 15. märtsi 2001. aasta raamotsuse 2001/220/JSK ohvrite seisundi kohta kriminaalmenetluses artikleid 2, 3 ja 8 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus see, kui liikmesriigi karistusõiguses ette nähtud lisakaristusena määratavat kohustuslikku minimaalse kestusega lähenemiskeeldu kohaldatakse perevägivalla toimepanijate suhtes isegi siis, kui nende ohvrid on sellise karistuse vastu.**

2. **Raamotsuse 2001/220 artikli 10 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et see võimaldab liikmesriikidel seoses perekonnas toime pandud kuritegudega nende kuritegude eriliiki arvestades välistada lepitamine kõigis kriminaalmenetlustes, mis niisuguseid kuritegusid puudutavad.**

Allkirjad